REMANIERILE OPERATE PRIN LEGEA NR. 136/2024 ÎN NORMELE PRIVIND INFRACȚIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE ŞI A ORDINII PUBLICE

THE AMENDMENTS INTRODUCED BY LAW NO. 136/2024 TO THE NORMS CONCERNING CRIMES AGAINST PUBLIC SECURITY AND PUBLIC ORDER

CZU: 343.5:343(478)(094.5):340.133 **https://doi.org/10.59295/spd2025j.02**

Serghei BRÎNZA
ORCID: 0000-0001-5937-3926
E-mail: decan.dreptusm@yahoo.com
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Vitalie STATI
ORCID: 0000-0003-1371-4961
E-mail: vitalie.stati@usm.md
Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *This article examines the main changes introduced by Law no. 136/2024 in Chapter XIII – "Crimes against Public Security and Public Order" – of the special part of the Criminal Code of the Republic of Moldova. The analysis focuses on the quality of the amendments and the potential challenges and advantages affecting the interpretation and application of the revised penal norms. Historical, logical, and systemic methods were applied. The findings indicate that while some amendments comply with criminal law's quality standards, others do not. Therefore, legislative intervention is vital to correct these shortcomings and ensure that the criminal law is interpreted in accordance with the principle of legality.*

Keywords: *amendment; supplementing; crimes against public security and public order; modification; the principle of legality.*

INTRODUCERE

Acest articol își propune să analizeze principalele remanieri care au fost operate în Capitolul XIII – „Infracțiuni contra securității publice şi a ordinii publice" al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova (denumit în continuare CP RM), prin Legea nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative (denumită în continuare Legea nr. 136/2024). Pentru a atinge acest scop, studiul a fost structurat pe două direcții principale: analiza calității pe care o au respectivele amendamente, precum și evaluarea dificultăților și a avantajelor potențiale ce pot influența interpretarea și aplicarea normelor penale revizuite.

MATERIAL ŞI METODĂ

Pentru îndeplinirea obiectivelor sus-menționate s-au aplicat metoda istorică, metoda logică și metoda sistemică. Au fost examinate: art. 278, 280, 281, 287, 289^1-289^4, 290, 292, 295^2, 296-298, 300 și 301 CP RM; art. 354 din Codul contravențional al Republicii Moldova (denumit în continuare CC RM); Legea nr. 136/2024, etc.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

1. Prin Legea nr. 136/2024, în art. 278 CP RM (care prevede răspunderea pentru actul terorist), cuvintele „materialelor explozive" au înlocuit cuvintele „substanțelor explozive". Modificări asemănătoare au suferit art. 279^1 și 292 CP RM. Posibila cauză a acestor amendamente constă în adoptarea Legii nr. 67 din 28.03.2024 privind regimul explozivilor de uz civil (denumită în continuare Legea nr. 67/2024), în care, în repetate rânduri, se utilizează sintagma „materiale explozive". Nu punem la îndoială că legea în cauză reprezintă în act de referință pentru art. 278, 279^1 și 292 CP RM.

Folosirea în legea penală a sintagmei „materiale explozive" ridică anumite semne de întrebare. Astfel, în primul rând, conform art. 3 al Legii nr. 67/2024, prin „explozivi" se înțelege „materiale și articole considerate ca fiind explozivi în recomandările Organizației Națiunilor Unite privind transportul produselor periculoase și care se încadrează în clasa 1 a acestor recomandări" [1]. Însă, în Recomandările Organizației Națiunilor Unite privind transportul produselor periculoase [2] (denumite în continuare Recomandările ONU), în volumul I, clasa 1, sunt specificate nu materiale explozive, ci substanțe explozive și articole explozive. Din același act rezultă că articolele explozive conțin două sau mai multe substanțe explozive. În context, nu este clar dacă în legea penală prin „materiale explozive" se are în vedere: 1) exclusiv substanțele explozive *sau* 2) atât substanțele explozive, cât și articolele explozive.

În al doilea rând, în Recomandările ONU, în definițiile noțiunilor „substanțe explozive" și „articole explozive" se menționează că acestea nu se referă la acele substanțe și articole care sunt prea periculoase pentru a fi transportate. Intră oare astfel de substanțe și articole sub incidența sintagmei „materiale explozive" care este utilizată în legea penală?

În al treilea rând, din art. 2 al Legii nr. 67/2024, aflăm că acest act legislativ nu se aplică explozivilor militari. Desigur nu poate fi evitată întrebarea: pot oare asemenea explozivi să fie considerați materiale explozive în accepțiunea legii penale?

2. Următoarele amendamente, operate prin Legea nr. 136/2024, vizează schimbarea poziției legiuitorului față de sintagma „urmări grave" și derivatele acesteia. Astfel, sintagma respectivă și derivatele ei au fost excluse din art. 278, 280, 289^1-289^3 CP RM. În art. 292, 295^2, 296-298, 300 și 301 CP RM, sintagma „urmări grave" a fost înlocuită prin expresia „daune în proporții deosebit de mari".

Ce a determinat o astfel de revizuire? În hotărârile nr. 22/2018 și nr. 24/2019, Curtea Constituțională a constatat că în Codul penal nu este definită noțiunea „urmări gra-

ve", lipsind criterii clare pentru a deosebi urmările grave de cele care nu sunt grave. Această carență putea duce la interpretarea arbitrară a normelor penale care conțineau sintagma „urmări grave". În consecință, o serie de astfel de norme au fost declarate neconstituționale, iar legiuitorului i s-a sugerat să asigure aplicarea coerentă a normelor penale care conțineau sintagma „urmări grave". Deși tardiv, legiuitorul s-a conformat acestei solicitări, contribuind la așezarea în albia legalității a zeci de norme din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, inclusiv din Capitolul XIII al acesteia.

Nu o singură dată am criticat în publicațiile noastre folosirea în legea penală a sintagmei „urmări grave" și a derivatelor acesteia [3-6]. De aceea, schimbarea de atitudine adoptată de legiuitor merită cu siguranță aprecierea noastră.

3. În continuarea firului logic vom vorbi despre amendamentele operate prin Legea nr. 136/2024 în art. 281 CP RM (în care este incriminată comunicarea mincinoasă cu bună știință despre actul terorist).

Până la intrarea în vigoare a Legii nr. 136/2024, în dispoziția acestui articol era utilizată sintagma „alte urmări grave", care afecta negativ previzibilitatea și claritatea textului normativ. După ce legea respectivă a intrat în vigoare, sintagma „alte urmări grave" a fost substituită prin una mai comprehensibilă – „împiedicarea activității unei întreprinderi, instituții ori organizații" [7].

În ceea ce privește agravantele din alin. (2) art. 281 CP RM, două dintre ele provoacă anumite rezerve.

Astfel, circumstanța agravantă de la lit. b) alin. (2) art. 281 CP RM presupune că infracțiunea cauzează daune securității statului. Potrivit art. 1 al Legii nr. 618 din 31.10.1995 a securităţii statului (denumite în continuare Legea nr. 618/1995), prin „securitatea statului" se înţelege „protecţia suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării, a regimului ei constituţional, a potenţialului economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv, a drepturilor şi libertăţilor legitime ale persoanei împotriva activităţii informative şi subversive a serviciilor speciale şi organizaţiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte"[8]. Ar reieși că, dacă se aduce atingere oricăreia dintre valorile sociale enumerate în această definiție, se cauzează daune securității statului. Vulnerabilitatea unei asemenea interpretări este legată de ipoteza în care respectivele valori sunt protejate „împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte" [8]. Aceasta înseamnă că, de exemplu, infracțiunile, care sunt prevăzute în Capitolele V și X din partea specială a Codului penal (care lezează drepturile şi libertăţile legitime ale persoanei și, respectiv, potenţialul economic al țării) aduc atingere securităţii statului. Bineînțeles, o asemenea interpretare a prevederii de la lit. b) alin. (2) art. 281 CP RM este prea largă, venind în contradicție cu regula fixată în alin. (2) art. 3 CP RM.

O altă vulnerabilitate caracterizează circumstanța agravantă de la lit. e) alin. (2) art. 281 CP RM. Aceasta presupune că infracțiunea este săvârșită la indicația, printre altele, a unei organizații străine sau a reprezentanților acestora. Putem presupune că, prin „organizaţie străină" (expresie preluată din Legea nr. 618/1995), se are în vedere o reuniune de persoane – înființată de un stat străin, de mai multe state străine, de un

cetățean străin (sau de un apatrid) ori de mai mulți cetățeni străini (sau de mai mulți apatrizi) – alcătuind o comunitate stabilă, având un caracter internaţional, naţional sau nonguvernamental, urmărind un scop lucrativ sau non-lucrativ. Totuși, această interpretare nu ar fi dispensată de anumite dubii. Poate oare să fie considerată străină o organizație înființată pe teritoriul unui stat străin, de exemplu, de un cetățean al Republicii Moldova sau de un pluripatrid (care deține, printre altele, cetățenia Republicii Moldova)? Din punct de vedere teritorial, o astfel de organizație este străină. Însă, dacă luăm în considerare cetățenia fondatorului, o asemenea organizație nu este străină. Întrucât lipsește o definiție legală a noțiunii „organizaţie străină", există riscul ca aceasta să fie interpretată extensiv defavorabil făptuitorului.

4. Următorul element de noutate îl constituie completarea art. 284 CP RM cu alineatul (3). Acest alineat prevede răspunderea pentru aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin. (1) sau (2) din același articol. Așadar, art. 284 CP RM în varianta sa în vigoare prevede răspunderea nu doar pentru crearea sau conducerea unei organizaţii criminale sau a unui grup criminal organizat, ci și pentru acțiunea în rezultatul căreia o persoană devine membru al unei astfel de organizații sau al unui asemenea grup.

Nu putem trece cu vederea un aspect legat de calitatea dispoziției de la alin. (3) art. 284 CP RM. La concret, ce se are în vedere prin „una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin. (1) sau (2)" [7]?

Cât privește alin. (2) art. 284 CP RM, totul este clar: se are în vedere o organizaţie criminală sau un grup criminal organizat care a fost creat sau este condus cu scopul de a comite una sau mai multe infracţiuni cu caracter terorist. Referitor la alin. (1) art. 284 CP RM, situația nu este la fel de limpede. Dispoziția acestei norme începe cu cuvintele „Crearea sau conducerea unei organizaţii criminale" [7]. Astfel, s-ar părea că în alin. (1) art. 284 CP RM este prevăzută o singură formă de participație: organizația criminală. Totuși, în partea finală a dispoziției de la alin. (1) art. 284 CP RM, în calitate de modalitate normativă a faptei prejudiciabile este specificată „coordonarea planurilor şi acţiunilor criminale cu alte organizaţii şi *grupuri criminale* (evid. ns.) sau infractori aparte din ţară ori din străinătate" [7]. Înseamnă oare acesta că alin. (3) art. 284 CP RM prevede răspunderea, *inter alia*, pentru aderarea la un grup criminal organizat care a fost creat sau este condus cu scopul de a comite una sau mai multe infracţiuni care nu au un caracter terorist? Cu regret, nu poate exista un răspuns cert la această întrebare.

5. Un alt amendament, operat prin Legea nr. 136/2024, vizează art. 287 CP RM (care prevede răspunderea pentru huliganism). Astfel, în alineatul (1) al acestui articol, cuvântul „grosolan" a fost exclus, iar cuvintele „printr-un cinism sau" au fost substituite cu cuvântul „printr-o".

Amendamentul analizat își are originea în Hotărârea Curții Constituționale nr. 25/2021, prin care s-a solicitat legiuitorului modificarea alin. (1) art. 287 CP RM, având în vedere declararea neconstituționalității cuvântului „grosolan" și a expresiei „cinism sau" din această normă. Am criticat această hotărâre într-o publicație științifică [9]. Deși

legiuitorul dispune de o marjă discreționară semnificativă în elaborarea politicii penale naționale, acesta a preferat să nu depășească limitele stabilite prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 25/2021.

Este extrem de dificil să distingem între acțiunile, care prin conținutul lor se deosebesc printr-o obrăznicie deosebită (prevăzute de art. 287 CP RM) și fapta prevăzută la art. 354 CC RM. Orice încercare de a aplica art. 287 CP RM într-o asemenea ipoteză poate fi considerată aplicare a legii penale prin analogie. Dovada cea mai clară în acest sens o reprezintă hotărârea pronunțată de Curtea de la Strasbourg în Cauza Mătăsaru contra Republicii Moldova [10]. În așteptarea unei clarificări finale din partea legiuitorului, nu ne rămâne decât să formulăm următoarea recomandare: dacă persistă îndoielile privind catalogarea obrăzniciei ca fiind deosebită, răspunderea urmează a fi aplicată conform art. 354 CC RM, nu conform art. 287 CP RM.

6. În altă ordine de idei, în rezultatul intrării în vigoare a Legii nr. 136/2024, Codul penal a fost completat cu art. 289^4, care prevede răspunderea pentru pătrunderea neautorizată pe teritoriul zonelor sau obiectivelor militare restricționate.

Scopul acestei completări este de a asigura aplicarea prevederilor de la lit. c) alin. (1) art. 24 al Legii nr. 147 din 14.07.2017 privind regimul armamentului şi muniţiilor convenţionale, al mijloacelor speciale şi dispozitivelor militare deţinute de Armata Naţională şi de forţele militare străine aflate legal pe teritoriul Republicii Moldova. Autorul inițiativei de completare a Codului penal cu art. 289^4 – Ministerul Apărării – a prezentat ca argument „experienţa negativă din statul vecin (Ucraina) care a arătat vulnerabilitatea legii penale în domeniul dat” [11]. Amendamentul analizat se dovedește esențial pentru a preveni diminuarea capacității de apărare a statului nostru. Din această perspectivă, suntem de părerea că stabilirea răspunderii penale pentru pătrunderea neautorizată pe teritoriul zonelor sau obiectivelor militare restricționate reprezintă o măsură indispensabilă pentru consolidarea securității naționale, în general, și a securității publice, în special.

7. În cele din urmă, considerăm benefice amendamentele operate prin Legea nr. 136/2024 în art. 290 CP RM.

Scopul acestora a constat în asigurarea unei diferențieri a răspunderii penale pentru operațiunile ilegale cu arme și muniţii, în funcție de categoriile acestora și, implicit, de gradul lor de periculozitate. Astfel, în acord cu Anexa nr. 1 la Legea nr. 130 din 08.06.2012 privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, deosebim patru categorii de arme și muniții: Categoria A – arme de foc şi muniţii interzise; Categoria B – arme de foc supuse autorizării; Categoria C – arme care fac obiectul declarării; Categoria D – alte arme nesupuse autorizării. În varianta în vigoare a art. 290 CP RM, ca obiect material al infracțiunii se menționează: armele cu gaze și anumite tipuri de arme care se încadrează în Categoriile C și D (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (1)); armele și muniţiile care formează Categoriile A și B, precum și componentele esențiale ale armei de foc (în cazul infracțiunii prevăzute la alineatul (2)).

Amintim că, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 136/2024, obiectul material al infracțiuni, prevăzute la art. 290 CP RM, îl puteau reprezenta numai armele de foc (cu

excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) și muniţiile. Extinderea semnificativă a sferei art. 290 CP RM se explică prin aceea că armele din Categoriile C și D pot fi transformate în arme de foc. În aceste condiții, revizuirea art. 290 CP RM este în măsură să răspundă mai eficient provocărilor actuale, oferind un instrument legislativ flexibil, adaptat la riscurile emergente.

CONCLUZII

Se poate susține că unele amendamente introduse în Capitolul XIII al părții speciale a CP RM prin Legea nr. 136/2024 respectă standardul de calitate al legii penale. În concret, se remarcă:

1) modificarea sintagmei „urmări grave” sau excluderea acesteia din art. 278, 280, 281, 289^1-289^3, 292, 295^2, 296-298, 300 și 301 CP RM;

2) completarea Codului penal cu art. 289^4;

3) modificarea și completarea art. 290 CP RM.

În alte cazuri, însă, acest standard a fost neglijat, după cum reiese din:

1) substituirea în art. 278 CP RM a cuvintelor „materialelor explozive” prin cuvintele „substanțelor explozive”;

2) completarea alin. (2) art. 281 CP RM cu literele b) și e) (în partea ce se referă la organizația străină sau reprezentanții acesteia);

3) modificarea alin. (1) art. 287 CP RM;

4) completarea art. 284 CP RM cu alineatul (3).

Prin urmare, intervenția legiuitorului este imperioasă pentru a înlătura aceste neajunsuri și a asigura interpretarea legii penale în conformitate cu principiul legalității.

REFERINȚE:

1. Legea nr. 67 din 28.03.2024 privind regimul explozivilor de uz civil. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, 184-187.
2. *Recommendations on the Transport of Dangerous Goods Model Regulations – Twenty-third Revised Edition*. Disponibil: https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210019057 [Accesat 22.04.2025]
3. BRÎNZA, S., STATI, V. Noțiunea „alte urmări grave” în contextul infracțiunii de viol: analiza poziției Curții Constituționale a Republicii Moldova. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4217967 [Accesat 22.04.2025]
4. STATI, V. Proiectul Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la aplicarea art. 327-329 din Codul penal al Republicii Moldova: observații și sugestii. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2016, Вып. 12, ч. 3, с. 79-87. ISSN 2524-0986.
5. STATI, V., PAVLIUC, Gh. Amenințarea sau violența săvârșită asupra unei persoane cu funcție de răspundere sau a unei persoane care își îndeplinește da-

toria obștească (art. 349 din Codul penal): analiză de drept penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2017, nr. 3, p. 211-221. ISSN 1814-3199.

6. STATI, V. Cu privire la posibila neconstituționalitate a lit. d) alin. (3) art. 328 din Codul penal al Republicii Moldova. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2018, Вып. 8, ч. 3, с. 114-123. ISSN 2524-0986.
7. Codul penal al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129.
8. 8. Legea nr. 618 din 31.10.1995 a securităţii statului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 10-11.
9. STATI, V. Sintagma „obrăznicie deosebită", privită din perspectiva Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 25/2021. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4150272 [Accesat 23.04.2025]
10. *Case of Mătăsaru v. The Republic of Moldova*. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-189169 [Accesat 23.04.2025]
11. *Sinteza obiecțiilor și propunerilor – Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional)*. Disponibil: https://www.parlament.md/material-details-md.nspx?param=4a7105ee-f4fa-4621-95d1-0bac9bdb6b88 [Accesat 23.04.2025].